

NORNAs Nyhedsbrev nr 2, november 2004.

Danmark

Forslag til revision af navneloven fra 1982

Det forløbne år har været præget af det danske Folketing. Et personnavnelovsudvalg fremkom i juni med et forslag til revision af navneloven fra 1982. Det er første gang, at Afdeling for Navneforskning har været repræsenteret i et lovudvalg. Udvalgets betænkning, der er inspireret af den norske navnelov fra 2001 kan findes på www.jm.dk (lovbetænkning nr. 1446, 2004. Personnavne).

Ændring af landets opdeling i amter og kommuner

Folketinget har desuden vedtaget at ændre landets opdeling i amter og kommuner, således så der fremover skal opereres med et fåtal regioner samt en række storkommuner. Stednavneudvalget, hvis sekretariat har til huse på Afdeling for Navneforskning, skal behandle de nye navne. I mange tilfælde er der ikke én hovedlokalitet i de ny storkommuner, som det vil være oplagt at navngive den nye kommune ud fra, og derfor kan man imødesee en del lokale diskussioner og pressepolemik. Da reformen allerede skal træde i kraft næste år, er der en del fokus på spørgsmålet fra mediernes side.

Afdeling for Navneforskning

Afdelingen modtog i foråret et udtræk af navnedata på samtlige personer med bopæl i Danmark i 2004, i alt ca. 5,5 mio. dataposter. Materialet er nu bearbejdet til en database, som vi med tiden håber at kunne gøre alment tilgængelig på afdelingens hjemmeside. Det databasekoncept, der er valgt i første omgang, spejler nøje de tal, Institut for Navneforskning fik i 1985, og den præsentation af data, som blev valgt i 1985. De nye data tillader dog mange flere undersøgelser, som der forhåbentlig vil blive arbejdet videre med.

Ellers kan 2004 betegnes som et konsolideringsår for Afdelingens vedkommende, idet de administrative følger (positive, såvel som negative!) af sammenlægningen med Afdeling for Dansk Dialektforskning og Den Arnamagnæanske Samling nu er ved at slå igennem. Af særlige tiltag bør nævnes, at afdelingens hjemmeside er ved at blive fornyet, samt at indtastningen i en database over middelalderlige kildeformer af bebyggelsesnavne, som endnu ikke er publiceret i Danmarks Stednavne, næsten er komplet.

Københavns Universitet

I en tid med tilbagegang og besparelser mange steder, er det glædeligt, at navneforskningen i København har kunnet ekspandere: For to år siden blev Tuula Eskeland finsk lektor, og i år er Berit Sandnes blevet ansat som ny norsk lektor ved Københavns Universitet.

Michael Lerche Nielsen

Finland

Ortnamnen i en metropol i förändring - en undersökning om användningen av ortnamnen i huvudstadsregionen

I ett fyraårigt forskningsprojekt som inleddes i september 2004 granskas ortnamnsförrådet i Helsingforsområdet och hur det används inom olika invånargrupper. Såväl lingvistiska som geografiska metoder utnyttjas. Den empiriska undersökningen baserar sig på invånarintervjuer i tre stadsdelar, där man utöver biografiska data om invånarna antecknar vilka ortnamn de använder och vilka attityder de har till det urbana namnförrådet. Med hjälp av intervjumaterialet försöker forskarna klarlägga ortnamnens roll i den kognitiva gestaltningen av omgivningen och deras betydelse för stadsbornas identitet samt olika historiska skikt i det namnförråd som invånarna

använder. Avsikten är att få fram kunskap om ortnamnen och ortnamnsbruket som en del av den urbana utvecklingen och de samhälleliga förändringarna.

Ledare för projektet är Terhi Ainiala från Forskningscentralen för de inhemska språken och Jani Vuolteenaho från geografiska institutionen vid Helsingfors universitet. De studenter som deltar i projektet skriver sin avhandling pro gradu inom ramen för det, och dessutom kommer projektet att ge opphov till en eller två doktorsavhandlingar.

Päivi Rainò disputerade den 30 oktober vid Helsingfors universitet på en avhandling om tecken för personer ("persontecken") i det finska teckenspråket.

Terhi Ainiala

Norge

Seksjon for navnegransking

Slik det ble nevnt i forrige nyhetsbrev, flyttet seksjonen fra Blindern i juni. Våre nye lokaler i Gaustadalleen 25 er vel ikke helt perfekte, og ennå er ikke alle hyller på plass, men de fleste ansatte synes nok at forandringen ikke ble så ille som fryktet. Blant positive sider ved flyttingen kan nevnes at både vårt eget bibliotek og biblioteket til Seksjon for leksikografi og målføregransking nå er samlet i én etasje - om enn ikke i ett rom, så i alle fall i vår korridor. Det gjenstår å se om studentene på noe lengre sikt finner veien hit. I høst underviser Åse Wetås sju studenter på grunnivået NAVN1100 (se <http://www.uio.no/studier/emner/hf/inl/NAVN1100/>) og Kristoffer Kruken tre på masternivå NAVN4100 og NAVN4101 (se <http://www.uio.no/studier/emner/hf/inl/NAVN4100/>).

NFR-prosjekt for skanning og innskriving av gamle navnesedler

Søknaden til Norges forskningsråd om midler til skanning og innskriving av navnesedler ble innvilget, og arbeidet kom i gang i siste uke av august. Samlingene det gjelder, er det såkalte «herredsregisteret» ved Seksjon for navnegransking i i Oslo (hovedsamlingen fra hele landet med oppskrifter fra 1940-åra og fram til 1980-tallet), og ved Stadnamnsamlinga i Bergen er det samlinger av hovdsakelig mikrotoponymer fra Vestlandet, først og fremst de store samlingene fra Hordaland. Ole-Jørgen Johannessen og Tom Schmidt har ansvar for arbeidet i hhv. Bergen og Oslo. I Bergen er Kjell Erik Steinbru engasjert i halv stilling som daglig leder for to grupper à fire studenter (det skal muligens engasjeres enda en gruppe), og i Oslo har Unn Røyneland 40 % stilling som leder for én studentgruppe (fire studenter) samt en gruppe som sorterer under arbeidsmarkedetsetaten. - Prosjektet antas å være fullført tidlig på etterjulsvinteren (februar?), og materialet vil da etter hvert bli lagt ut på internett

Nytt om namn

Meldingsbladet Nytt om namn nr. 39 ble noe forsinket distribuert til medlemmene av Norsk namnelag i august/september. Bidragsyttere til neste nummer, som burde foreligge ved juletider, kan henvende seg til redaksjonen ved Botolv Helleland helst innen 1. desember (botolv.helleland@inl.uio.no).

Bustadnavn i Østfold

Bind 5 Moss og Rygge har vært tilgjengelig siden i sommer, og alle bindene kan fremdeles skaffes gjennom Seksjon for navnegransking (det har vist seg å være vanskelig å bruke nettbokhandlene). Bind 6 Askim og 7 Tune er under arbeid og vil forhåpentligvis foreligge i 2005 og 2006. r.

Tom Schmidt

EuroGeoNames

EU-kommisjonen har nyleg lagt fram eit direktiv med tittelen The Infrastructure for SPatial InfoRmation in Europe, og som har fått det vonfulle akronymet INSPIRE. Føremålet er å byggja

opp ein infrastruktur for geografisk informasjon basert på datainnsamling frå dei ulike EU-landa. INSPIRE vil vera eit viktig planleggings- og styringsverktøy, ikkje minst innan miljøspørsmål, men vil òg kunna tena mange andre interesser i samfunnet. Direktivet skal handsamast vidare og vedtakast av Europarådet og Europaparlamentet. Lantmäteriet i Sverige har delteke i ei ekspertgruppe som har vore rådgjevande organ i arbeidet med INSPIRE og stiller seg svært positivt til prosjektet. Det same gjer Miljøverndepartementet og Statens kartverk i Noreg. Etter INSPIRE-direktivet vil stadnamn vera ein av dei tre viktigaste komponentane i eit databasert geografisk informasjonssystem ("European Spatial Data Infrastructure"). Det tyske Bundesamt für Kartographie und Geodäsie (BKG) har saman med The Dutch- and German-speaking Division of UNGEGN teke initiativ til delprosjektet EuroGeoNames, "a distributed multi-lingual geographical names network". Det tek sikte på å oppretta ei Internett-teneste for formidling av stadnamn, og for å gjera det vil det verta henta inn offisielle stadnamn i elektronisk form frå EU-land, søkjarland til EU og EFTA-land. Det skal vera mogeleg å søkja på namn i alle europeiske språk, medrekna minoritetsspråk. Føremålet med EuroGeoNames er at dei ulike lands offisielle stadnamn skal vera lett tilgjengelege, og at ein unngår sekundærkjelder der feilaktige namn ofte er nytta.

Botolv Helleland

Sverige

1982 års personnamnslag diskuterad

Ett seminarium rörande en översyn av 1982 års personnamnslag ägde rum i Uppsala den 13 oktober. Arrangör var SOFI och medverkade gjorde bl.a. Eva Brylla, Per Carlsson (jurist) och Michael Lerche Nielsen.

Runor och namn

Det andra heldagsseminariet Runor och namn ägde rum den 23 oktober i Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkulturs lokaler i Uppsala. Seminariet hade till syfte att låta forskare presentera förslag till nytolkning eller omtolkning av namn i nordiska runinskrifter.

Personnamnsymposium i Stockholm

Ett namnsymposium äger rum i Stockholm den 8 december, då företrädare för olika språkämnen vid Stockholms universitet berättar om de traditioner och regler för personnamn som gällt eller gäller för deras språkområden.

Vikingarnas språk

"Vikingarnas språk" är titeln på en nyutkommen, populärvetenskaplig bok (Norstedts) av docent Rune Palm, Stockholm. Det mesta i boken kretsar kring runor och norröna texter, men även ortnamn och personnamn behandlas i ett par smärre kapitel.

UNESCO

UNESCO antog i oktober 2003 en konvention om skydd av det immateriella kulturarvet (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage). Konventionen innebär en starkare fokusering på det immateriella kulturarvet i alla dess former - muntliga traditioner och uttryck (språket som förmedlare av det immateriella kulturarvet), sedvänjor, riter, högtider, scenkonster, hantverksskicklighet m.m. - och syftar till identifiering, prioritering (listning), åtgärder för förmedling och bevarande, utbildning, återkommande uppföljning och rapportering etc. Saken behandlas nu världen över och hittills har fem stater (varav ingen europeisk) ratificerat konventionen. De nordiska länderna befinner sig på ungefär samma stadium, alldeles i början av processen. I Sverige drivs frågan av Kulturdepartementet. Hittills har Riksantikvarieämbetet tillsammans med Statens kulturråd varit departementets diskussionspartner, men många andra myndigheter, organisationer och grupper, t.ex. SOFI, kommer successivt att involveras i arbetet.

NORNA-symposium i Umeå 2006

Med hänvisning till protokoll 80 kan meddelas att ett NORNA-symposium kring temat "namn och språkkontakt" komer att arrangeras i Umeå hösten 2006. Symposiet om urbana namn (i Finland) skjuts därmed på framtiden.

Staffan Nyström